

Aan de slag met duurzaamheid in de keten.

MVO CSR-DAY-2

**Annemaren Kingma (NS)
& Lara Plandsoen (Grant Thornton)**

16 oktober 2024

ImpactHouse
by Grant Thornton Netherlands

Grant Thornton Sustainability Services

Trends en aanjagers van verankering duurzaamheid in strategie

HOOFDSTUK 1. DUURZAME LANGE TERMIJN WAARDECREATIE

Principe 1.1 Duurzame lange termijn waardecreatie

Het bestuur is verantwoordelijk voor de continuïteit van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en de duurzame lange termijn waardecreatie van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Het bestuur houdt rekening met de effecten van het handelen van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming op mens en milieu en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van de stakeholders. De raad van commissarissen houdt toezicht op het bestuur ter zake.

Lange termijn waarde
als rol van bestuurders

Toenemend eisen aan
financiering

Toekomstbestendigheid
waarborgen

Wetgever gaat een rol
spelen

Duurzaamheidsrisico's
& kansen komen in
beeld

Low Rhine forces BASF to limit production at
German plant

Original published November 26, 2022 at 7:28 am

**‘Deze uitspraak gaat
de wereld veranderen’**
Van de rechter moet Shell in 2030 zijn
CO₂-uitstoot terugbrengen naar het niveau van
2019. Een grote stap voor het klimaat? Straks
is Shell-Aankoop de laatste de die!

de Volkskrant

**Opinie: Ziekenhuizen hebben
enorme CO₂-voetafdruk. Er
moet daarom een
herbezinning komen op
gebruik van materialen.**

**Vanaf 2023 alle bouwuitvragen
gemeenten verplicht 100% circulair**

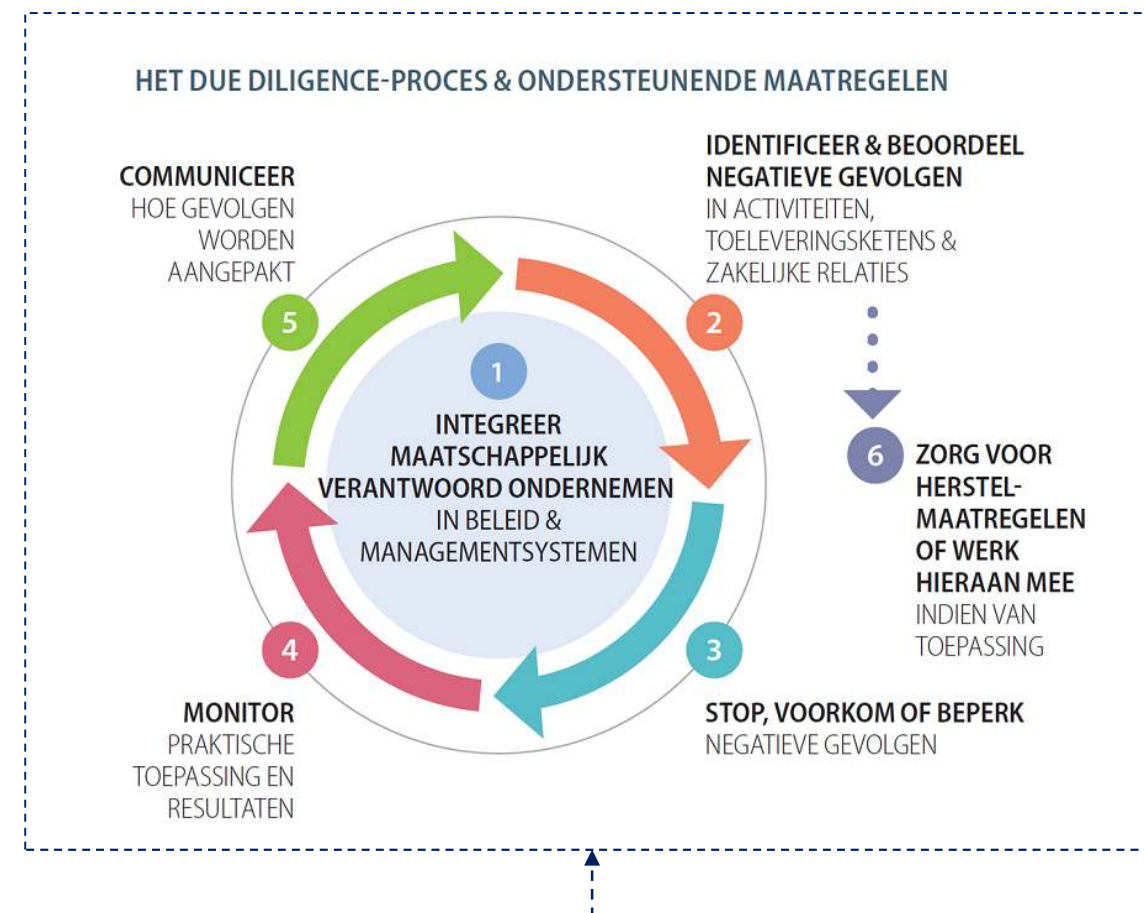
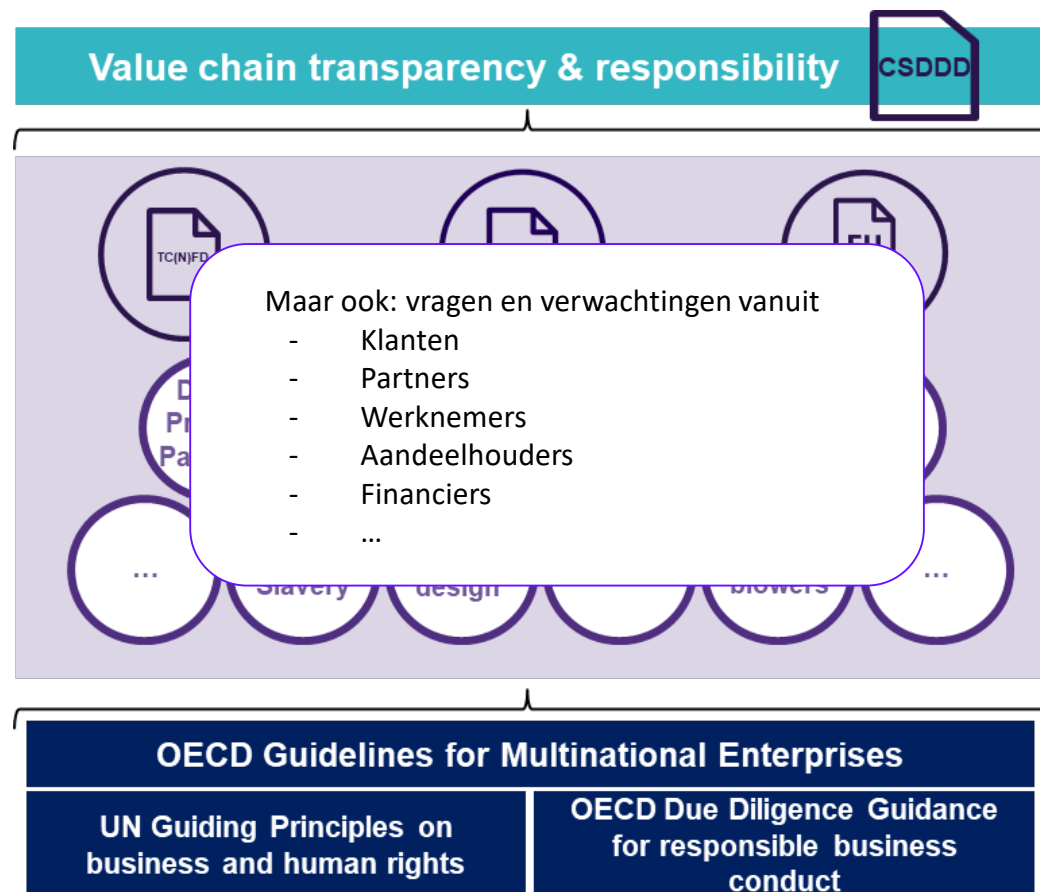
© Grant Thornton Specialist Advisory Services B.V. All rights reserved.

Dit vergt stuurinformatie vanuit de gehele keten

Deze informatie geeft inzicht in wat er gebeurt in de keten, wie betrokken zijn, en wat de impact van de activiteiten is op mens & milieu.

Ketenverantwoordelijkheid = keten “due diligence”

Ketenverantwoordelijkheid = keten “due diligence”

1. Transparantie creëren (=CSRD)

Over materiële ESG thema's in de gehele waardeketen.

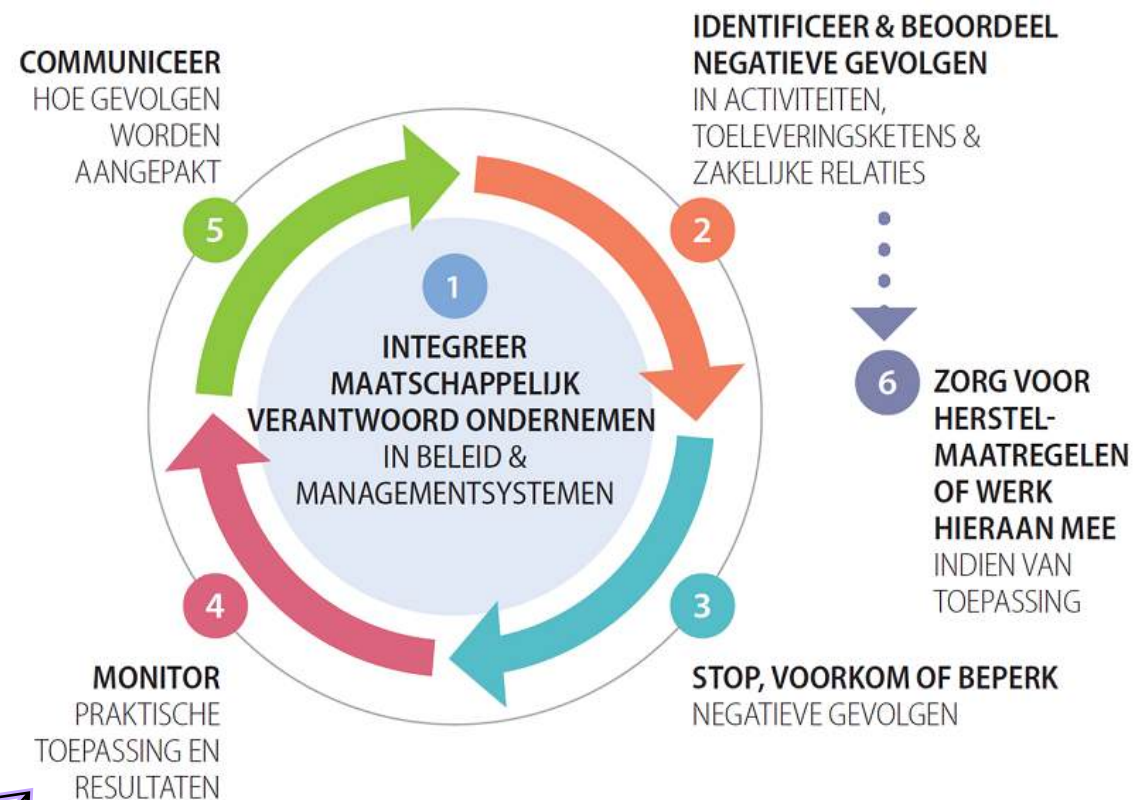
2. Verantwoordelijkheid nemen (=CSDDD)

Via het stoppen, voorkomen en mitigeren van negatieve impacts in de gehele waardeketen.

Anti-wegkijkwet / wet voor ketenverantwoordelijkheid.

Hoe? Volg OESO's Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct.

HET DUE DILIGENCE-PROCES & ONDERSTEUNENDE MAATREGELEN

Due Diligence

Belangrijkste boodschap van vandaag:

- ✓ **Due Diligence doe je niet alleen:**

Werk samen met industrie- en ketenpartners (horizontaal en verticaal) en creëer een win-win situatie.

- ✓ **Prioriteer! Via een risico-gedreven aanpak:**

Je moet ergens beginnen en kunt niet alles tegelijk goed doen.

Pas 80/20 toe bij iedere stap.

- ✓ **Houd het haalbaar & behapbaar:**

Wat goed genoeg is, is een 'moving target'.

Vind een logisch beginpunt, maak een plan en werk iteratief.

Mijn bedrijf valt buiten de CSRD of CSDDD scope

Dus ik hoef me nergens druk over te maken...

Toch?

Scope CSRD:

- 250 FTE
- EU 50 miljoen omzet

Scope CSDDD ('27/'28/'29)

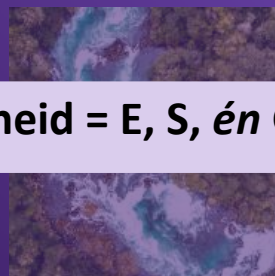
- 1000-5000 FTE
- EU 450-1500 miljoen omzet

ESG Due Diligence in de keten gaat over impacts.

Welke impacts precies? Een aantal voorbeelden:

Duurzaamheid = E, S, én G

Environment

- Milieu
- Klimaat & energie
- Biodiversiteit en ontbossing
- Waterverbruik, beschikbaarheid en vervuiling
- Luchtverontreiniging
- Bodemdegradatie en vervuiling
- Milieu & afval
- Dierenwelzijn

Human rights

- Mensenrechten
- Arbeidsomstandigheden (lonen, uren, veiligheid)
- Dwangarbeid en mensenhandel
- Kinderarbeid
- Discriminatie
- Landgebruik en eigendomsrechten
- Impact op de lokale gemeenschap
- Consumentenbelangen en productveiligheid

Governance

- Belastingen
- Corruptie en omkoping
- Verstoring van de markt en de mededinging

Waar te beginnen?

3 stappen

1. Breng je keten in kaart

- Praat met collega's, kijk naar peers, doe bureau onderzoek.
- Bepaal welke elementen een deepdive verdienen (risico-gedreven aanpak)

2. Onderzoek mogelijke impacts

- Gebruik databases voor een algemeen beeld.
- Ga in gesprek met ketenpartners, valideer je bevindingen (ook met 'affected stakeholders') en scherp ze aan.

3. Tijd voor actie!

- Prioriteer en maak een plan.
- Welke acties moeten eerst worden aangepakt? En hoe?

Input DMA

Bijvoorbeeld m.b.t. medewerkers (S2) in de waardeketen, maar ook thema's als vervuiling, uitstoot & biodiversiteit!

Stap 1 – breng je keten in kaart

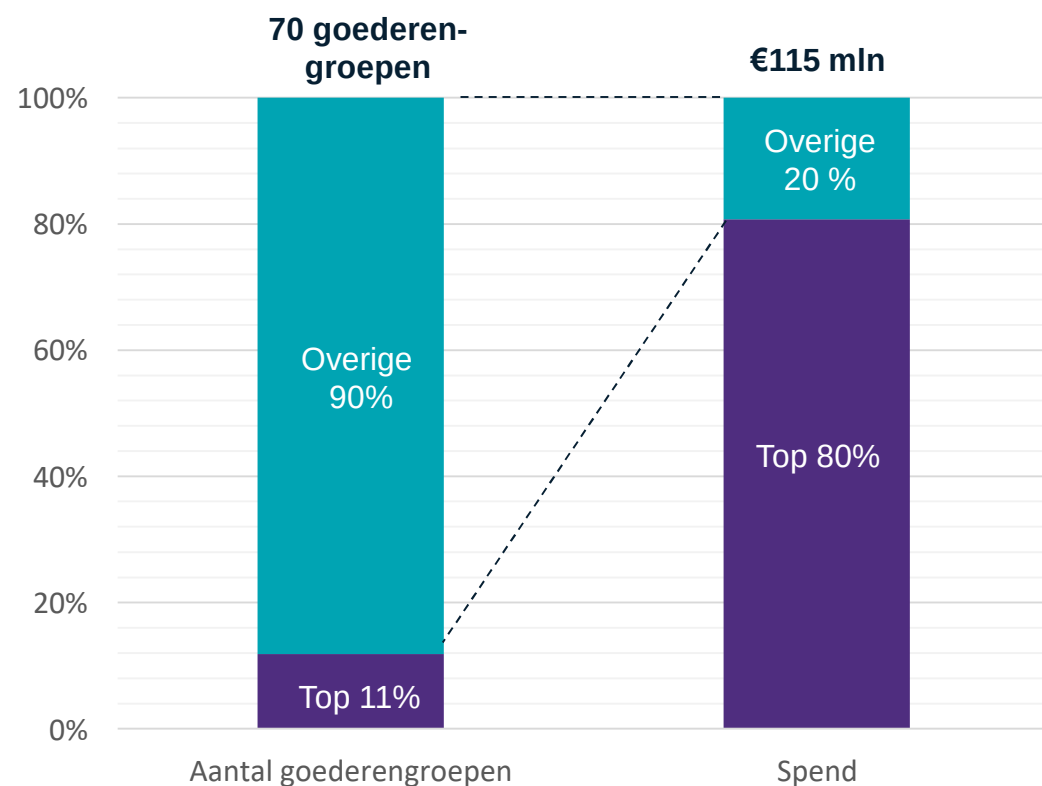
Start de 'kleurplaat' en vul aan met bureau-onderzoek.

Stap in	Grondstoffen				Mengproces stortklaar beton					Productie		
Beton(waren) waardeketen	Product (output)	Betrokken partijen	Locatie	Transport	Product (input)	Product (output)	Betrokken partijen	Locatie	Transport	Product (input)	Product (output)	Betrokken partijen
	Zand en Grind	[anonimized] party A, B, C	EU + UK (90%)	Binnen EU en UK door [party A], relatievloot, bevrachtingsbureaus.	Zand en Grind	Betonmortel	[anonimized] party H	EU en UK	Binnen EU en UK door [bedrijf] betonwagens en waar nodig extern (party N)	Zand en Grind	Betonwaren	[Bedrijf afdeling A]
	Cement	[anonimized] party D, E, F	Buiten EU (10%)	Buiten EU via container shipping, shipping partners onbekend.	Cement		[anonimized] party I, J			Cement		[Bedrijf afdeling A]
	Groeve-materialen	[anonimized] party G			Hulpstoffen		[anonimized] party K, L			Wapenings-staal		[Bedrijf afdeling B]
					Energie		[anonimized] party M			Betonmortel		[anonimized] party L
										Staal, matten en rollen		[anonimized] party P
										EPS		[anonimized] party Q
										Energie		[anonimized] party R
Stakeholder	Mijnwerkers, delversbedrijven, transporteurs,... (aanvullen tijdens assessment proces)				Fabrieksmedewerkers, producenten, transporteurs,... (aanvullen tijdens assessment proces)					Fabrieksmedewerkers, producenten, transporteurs,... (aanvullen tijdens assessment proces)		
Klant/eindgebruiker	Betonfabrieken en betoncentrales Aannemers (regionaal, landelijk, internationaal)				GWW en de woning- en utiliteitsbouw Lokale, regionale, landelijke en internationale bedrijven					GWW aannemers (lokaal, regionaal, landelijk) - N In de woning- en utiliteitsbouw en Lokale, regionaal		
Impacts	TBD tijdens impact assessment				TBD tijdens impact assessment					TBD tijdens impact assessment		

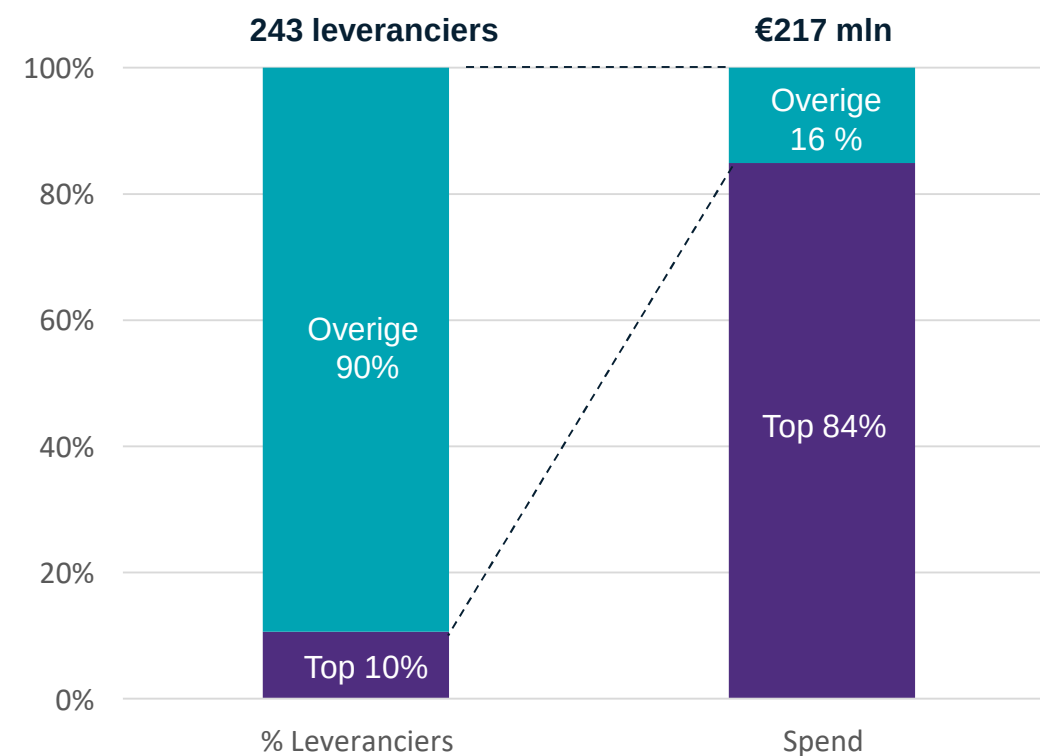

Waar te beginnen? Bijvoorbeeld bij een spend-analyse & 80/20

Ratio product groups & spend

Ratio suppliers & spend

Stap 2 – onderzoek mogelijke impacts

Gebruik databases – schets een algemeen beeld.

**CSR
RISK
CHECK**

Check your risks ▼

CSR RISK CHECK

The CSR Risk Check tool is aimed at companies that are importing from or have production facilities in foreign countries.

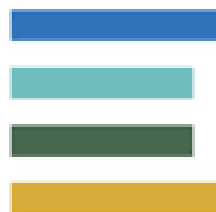
Start this (short) check and find out which international CSR risks your business activities are exposed to and what you can do to manage them.

START THE CHECK

→ [LEARN MORE ON HOW TO GET STARTED](#)

WWF Risk Filter Suite

ENCORE

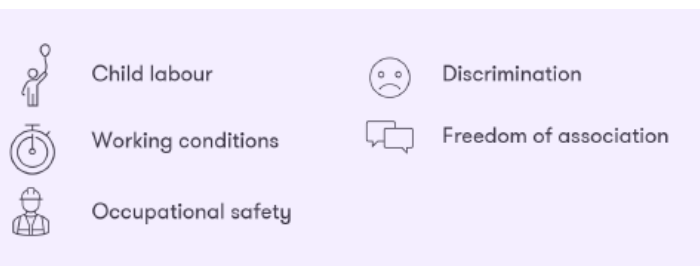
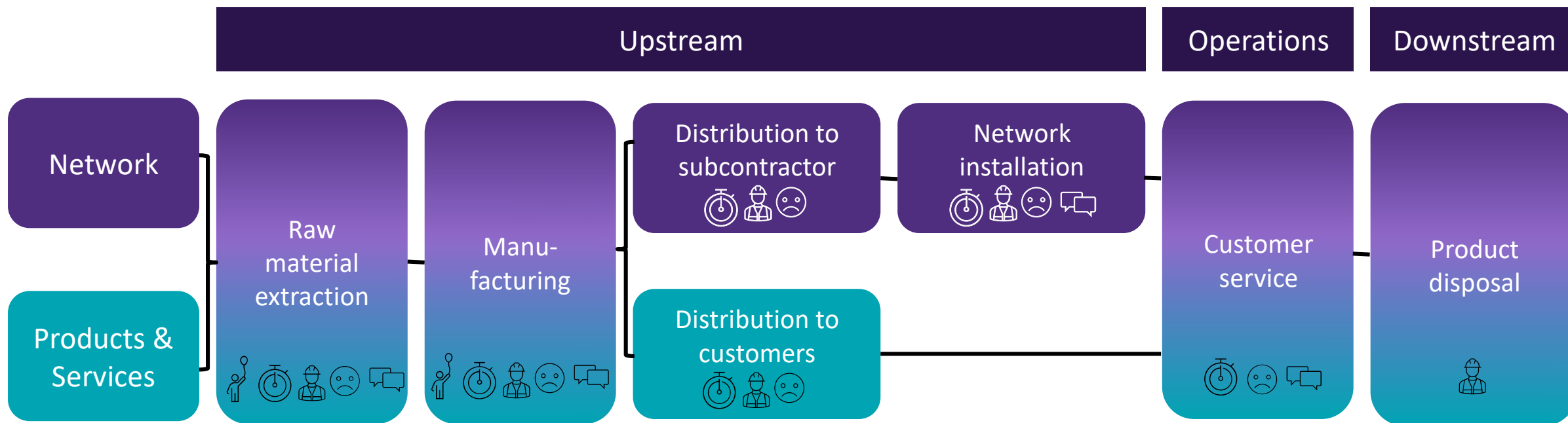
Voorbeeld resultaat impact assessment. Risico-gedreven aanpak.

Onthoud:
Houd het haalbaar:
welk niveau van
diepgang is
haalbaar en
verdedigbaar?

Heatmap results upstream impact analysis		Product component 1				Product component 2				Product component 3			
		Tier 1 supplier	Tier-N supplier	Extraction raw materials	Transport	Tier 1 supplier	Tier-N supplier	Extraction raw materials	Transport	Tier 1 supplier	Tier-N supplier	Extraction raw materials	Transport
Environment	Climate & energy												
	Biodiversity & deforestation												
	Water use & water availability												
	Air pollution												
	Soil & (ground)water contamination												
	Environment & waste												
	Animal welfare												
Social	Freedom of association & assembly												
	Labour conditions												
	Forced labour & human trafficking												
	Child labour												
	Discrimination & gender												
	Wages & remuneration												
	Health & safety at work												
	Governmental influence												
	Conflict & security												
	Land use & property rights												
	Impact on the local community												
	Consumer interests & product safety												
Governance	Governance												
	Taxation												
	Corruption												
	Market and competition distortion												

Legenda			
Low materiality impact	Medium materiality impact	High materiality impact	Very high materiality impact

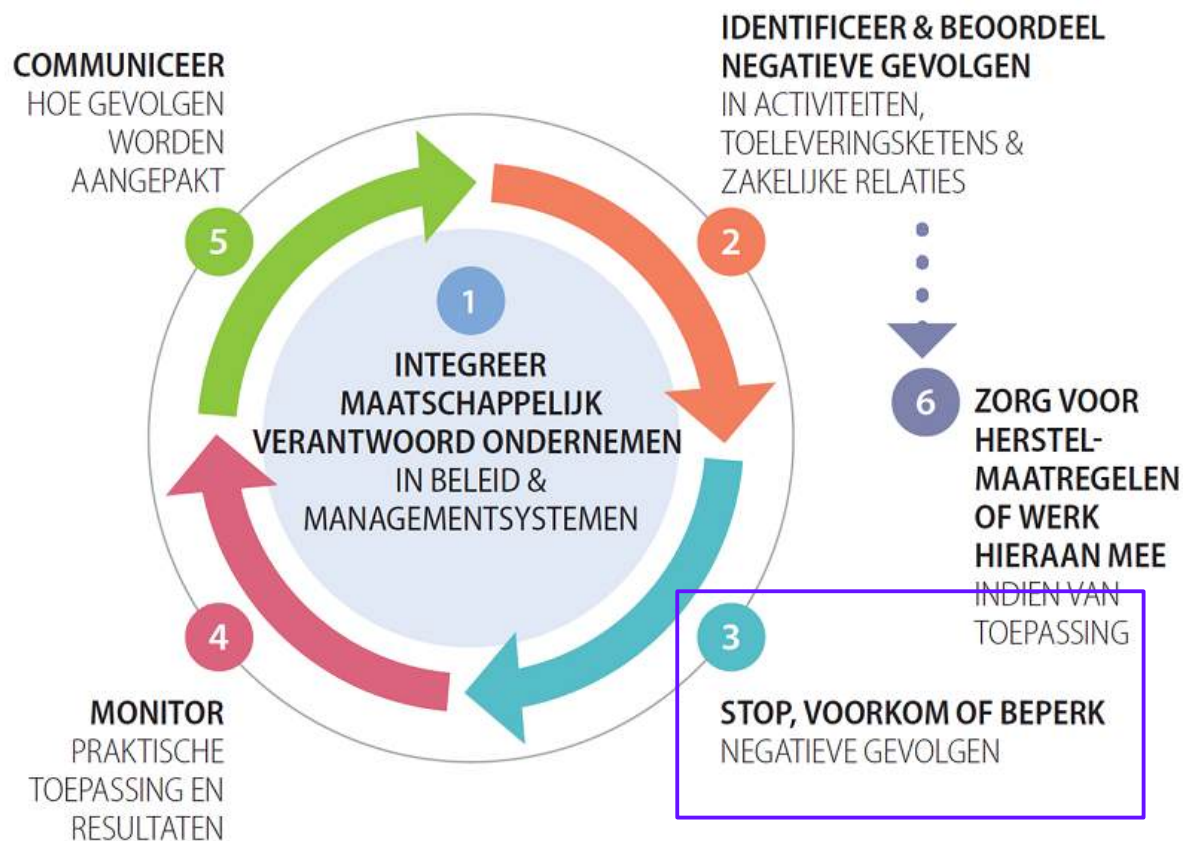
Voorbeeld van ketenmapping & hotspots

Stap 3 – tijd voor actie.

Tijd voor actie

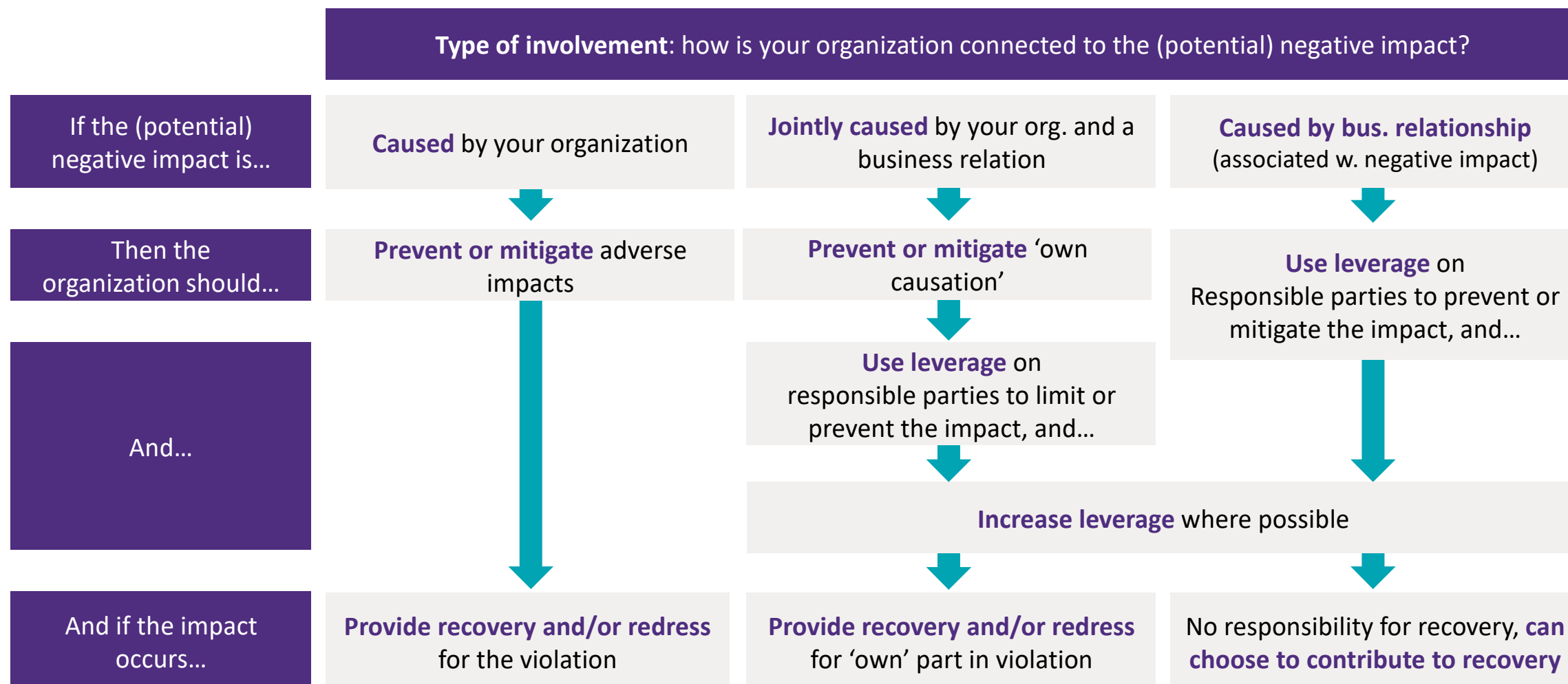
HET DUE DILIGENCE-PROCES & ONDERSTEUNENDE MAATREGELEN

*Ik kan als bedrijf
toch niets beginnen
tegen problemen als
biodiversiteitsverlies
of kinderarbeid?!*

Type actie hangt af van “type of involvement”

Op welke manier is jouw organisatie betrokken bij de negatieve impact?

Voorbeeld van actieplan – verschillende stromen

Impact-specieke verbeteractiviteiten – n.a.v. impacts (deels) veroorzaakt door het bedrijf

Impact-specifieke verbeteractiviteiten – n.a.v. impacts veroorzaakt door ketenpartners

Activiteiten op bedrijfsniveau voor verankering DD activiteiten in organisatie & verkrijgen van betere informatie

Ervaringen uit de praktijk:

Annemaren Kingma - NS

Een reis door de tijd, wetgeving en onze supply chain Due Diligence

- De rol van de trein door de eeuwen heen
- Duurzaam inkopen bij NS
- Prioritering – van breed naar specifiek
- Uitleg prioritering
- Vervolg & acties

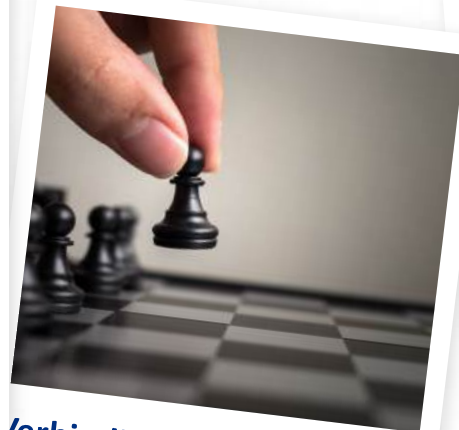
De rol van de trein door de eeuwen heen

Californische Gold Rush

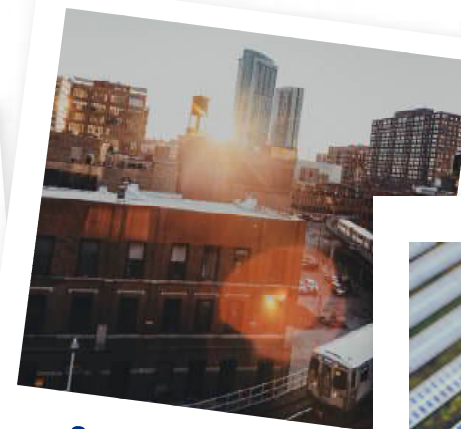
De Industriële revolutie

Verbinding tussen gebieden

Oktober Revolutie Rusland

Stedelijk Groei en Globalisering

Klimaatverandering

CSRD

Reporting requirements for a wide range of sustainability topics, including value chain due diligence.

UN Guiding Principles on Business and Human Rights
OECD Guidelines for Multinational Enterprises

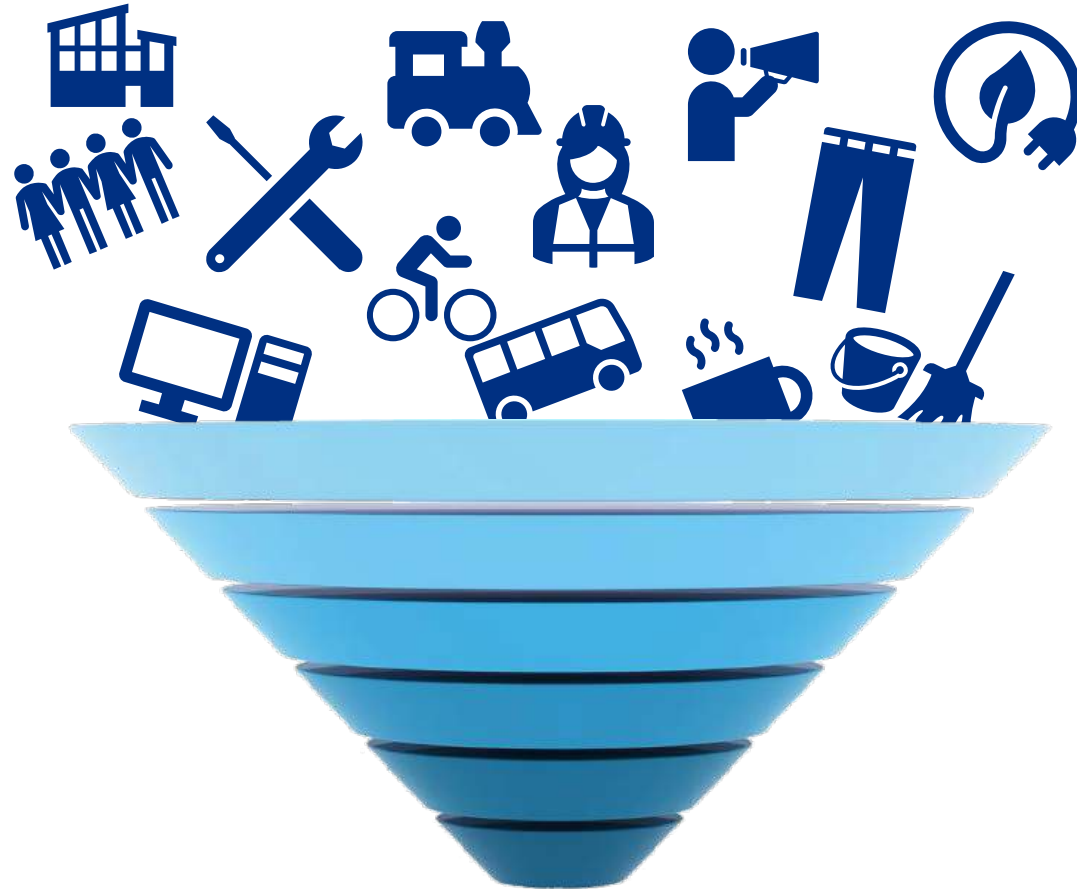
CSDDD

Requirements to actions, policies and procedures with regards to value chain due diligence.

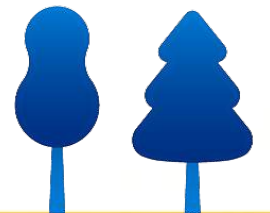
Prioritering CSRD S2 en CSDDD: van Breed naar Specifiek

NS brede inkoopscope, 3000+ leveranciers

Prioritering start Due Diligence

Uitleg prioritering

Stap 1: Inkoopoverzicht (spend, land, leverancier)

Stap 2: Corebusiness bepalen inkoopsegmenten

Stap 3: Risicoanalyse inkoopcategorie/land

Stap 4: Prioriteren via spend op impact

Stap 5: Prioriteren welke leveranciers prioriteit krijgt

Stap 6: Welk product/materiaal %

Elke jaar prioritering toepassen en uitbreiden d.m.v. het Due Diligence proces

Vervolg & Acties

- Desk research
 - MVO Nederland Risico checker
 - Ernst en waarschijnlijkheid
- Leveranciersgesprekken
- Sector initiatieven
- Assessments/audits

Best effort!!

**MVO
RISICO
CHECKER**

RAILSPENSIBLE

Vervolg & Acties

Product specifieke actie

- Samewerking leveranciers
- Trainingen
- Auditing

Bedrijf brede actie

- Code of conduct aanpassen
- HREDD Beleid (zie voorbeeld)
- Contracten aanpassen
- Klokkenluiderssysteem
- Stakeholder engagement

Sector initiatieven actie

- Samenwerking om risico's te onderzoeken en aanpakken.
- Data delen
- Leverage verhogen

HREDD Beleid NS (Draft)

2. Onze principes

In aansluiting op onze eigen missie en internationale normen verwachten wij van onze leveranciers dat zij, en hun leveranciersketen, mens, milieu en maatschappij respecteren en beschermen. Het gaat hierbij om onderstaande principes.

1. Respecteren van mensenrechten en arbeidsnormen

1.1 Veilige en gezonde werkomgeving

1.2 Geen gedwongen arbeid

1.3 Gelijke behandeling & kansen

1.4 Geen kinderarbeid

1.5 Eerlijke lonen en arbeidsverhouding

1.6. Redelijke werktijden

1.7. Vrijheid van vereniging en collectieve onderhandelingen

2. Beperken van impact op milieu

2.1 Beschermen van water, lucht en bodem

2.2 Impact op klimaatverandering beperken; CO2- en energiereductie

2.3 Bijdragen aan circulaire economie

2.4 Stimuleren biodiversiteit

2.5 Stimuleren dierenwelzijn

2.6 Geen ontbossing

3. Integer en eerlijk zaken doen

3.1 Eerlijke concurrentie

3.2 Geen omkoping en corruptie

3.3 Geen belangenverstrengeling

3.4 Transparantie, vertrouwelijkheid en privacy

3.5 Geen witwassen en financiering terrorisme

3.6 Rechten van inheemse volken & lokale gemeenschappen respecteren

3.7 Eerlijke belastingen

Onze principes | 1. Respecteren van mensenrechten en arbeidsnormen

1.4. Geen kinderarbeid

Onze leveranciers wijzen kinderarbeid resoluut af en houden zich aan de betreffende wet- en regelgeving die kinderarbeid verbiedt (ILO-conventies 138 en 182). De leeftijd mag niet lager zijn dan de leeftijd waarop de leerplaats is vervuld en mag in elk geval niet lager zijn dan 15 jaar, met uitzondering van enkele landen waar de minimumleeftijd 14 is. Onze leveranciers houden zich aan de lokale wetgeving als er een hogere leeftijd is vastgesteld om kinderarbeid te definiëren.

1.5. Eerlijke lonen en arbeidsverhoudingen

Onze leveranciers betalen hun werknemers en de personen die voor hen werken met eerlijke lonen. Ze respecteren het nationale minimumloon. Wanneer het wettelijk minimumloon niet bestaat of niet voldoende is, om aan de basisbehoeften te voldoen, staat de leverancier erop om werknemers voldoende te betalen om te zorgen voor een levenswijze levensstandaard die aan de basisbehoeften van de werknemer voldoet. Werknemers moeten hun arbeidsverhouding vrij kunnen kiezen en deze naar eigen goeddunken kunnen beëindigen, met inachtneming van een redelijke opzegtermijn. De werkgever heeft aansprakelijkheid volgens lokale wet- en regelgeving. Leveranciers zetten zoveel mogelijk lokaal personeel in en leiden hen op om hun kennis en vaardigheden te verbeteren.

1.6. Redelijke werktijden

De werktijden van onze leveranciers moeten voldoen aan de nationale wetgeving en lokale industriestanden, zoals de ILO-conventies 1, 14 en 108. Overwerk moet een uitzondering zijn op aan de zakelijke vraag op korte termijn te voldoen en moet altijd vrijwillig zijn. Overwerk wordt gecompenseerd volgens lokale regelgeving. Bij afwezigheid van lokale wetgeving of collectieve overeenkomsten zoals de ILO-normen, mag de aanbeveling voor normale werktijden niet meer dan 48 uur per week bedragen, of 60 uur per week inclusief overuren, en worden overuren aangemerkt als ten minste één dag rust in elke periode van zeven dagen te nemen.

1.7. Vrijheid van vereniging en collectieve onderhandelingen

Onze leveranciers respecteren het recht van werknemers op vrijheid van vereniging (ILO 87) en collectieve onderhandeling (ILO 98). Ze respecteren ook het recht van werknemers om vrijwillig hun eigen vertegenwoordigers te kiezen. Wanneer lokale wetten en praktijken het recht op vrijheid van vereniging en collectieve onderhandeling beperken, zal de leverancier proberen andere manieren te ontwikkelen om aan zijn sociale dialoog aan te gaan met vertegenwoordigers van werknemers, zonder de lokale wetgeving te overtreden.

3. Uitvoering van dit beleid volgens Due Diligence

De zes stappen van OESO Due Diligence uitgewerkt.

1. Integreer maatschappelijk verantwoord ondernemen in beleid en managementsystemen

- We ontwikkelen en herzien regelmatig ons Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO/ij) beleid volgens de OESO-richtlijnen.
- Dit beleid wordt geïntegreerd in onze bestuurlijke en managementstructuren en opgenomen in de trainingen van onze medewerkers.
- We communiceren ons beleid aan leveranciers en andere stakeholders en ondersteunen hen hierin met bv door kennisdeling.

2. Identificeer en beoordeel negatieve gevolgen in activiteiten, toeleveringsketens en zakelijke relaties

- We voeren systematische risicobeoordelingen uit om potentiële en feitelijke negatieve effecten op belanghebbenden te identificeren en te prioriteren.
- We evalueren onze betrokkenheid bij deze effecten en bepalen welke effecten als eerste moeten worden aangepakt.

3. Stop, voorkom of beperk negatieve gevolgen

- We ontwikkelen actieplannen gebaseerd op risicobeoordelingen om toekomstige negatieve effecten te voorkomen en te beperken.
- We nemen maatregelen in zakelijke relaties om negatieve impact te minimaliseren, en overweegt het beëindigen van relaties indien nodig, na uitputting van alle mogelijkheden om de situatie te verbeteren.

4. Monitor praktische toepassingen en resultaten

- We voeren regelmatig controles uit om de implementatie en effectiviteit van ons due diligence-proces te beoordelen en te verbeteren.
- We controleren tevens of onze zakenpartners adequate stappen nemen om hun negatieve effecten te beperken.
- We ondersteunen onze leveranciers in het nemen van adequate stappen en werken zo samen in de verduurzaming.

5. Communiceer hoe gevolgen worden aangepakt

- We zijn transparant over ons MVO-beleid en de genomen maatregelen door deze informatie openbaar te maken in jaarverslagen of andere publieke documenten.
- We zorgen ervoor dat deze informatie gemakkelijk toegankelijk is voor alle belanghebbenden en ondersteunen met bv kennisdeling.

6. Zorg voor herstelmateregelen of werk hieraan mee, indien van toepassing

- We faciliteren een klachtenmechanisme voor betrokken partijen om hun zorgen te uiten en oplossingen te vinden via erkende herstelmecanismen [spreekupfeedback.eu](https://www.spreekupfeedback.eu).
- We bieden toegang tot herstelmateregelen indien wij negatieve effecten hebben veroorzaakt of eraan hebben bijgedragen.

In bijlage 1 zie je hoe de OESO Due Diligence wordt uitgewerkt.

Scope en prioritering

- We beginnen met inkoopactiviteiten voor de kernproducten en -diensten van NS. Met een ingreepmodel beoordelen we jaarlijks welke kernproducten en -diensten aan het due diligence proces worden toegevoegd.
- Dit model wordt in samenwerking met Cybersecurity & Supplier Quality Management toegepast.

Betrokken afdelingen

- Procurement, Duurzaam Ondernemen, Risk & Compliance, Legal, HR & Stakeholdermanagement

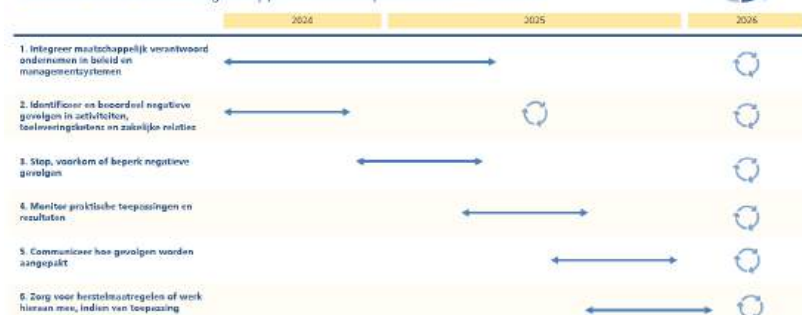
Code of conduct

- We zullen onze leveranciers verzoeken om contractuele garanties te bieden die ervoor zorgen dat de code of conduct wordt nageleefd.

4. Planning

De planning van het in werking stellen van dit beleid betreft een aantal jaren. Hieronder is een grove schets, gelekt aan de verschillende stappen in het Due Diligence proces. Dit is ook nodig voor de CSRD en CSDD rapportage. Volgens de CSDD wordt verwacht dat we in 2027 gereed zijn, 2026 is daarom om proof te draaien en te verbeteren.

CSRD GEGEVENSUITVRAAG LEVERANCIERS

Lever je producten aan NS? Volg circulair, fossielvrij & ketenverantwoordelijkheid		
CIRCULAIR Inflow = Fysieke goederen (producten/onderdelen/materialen) waar NS eigenaar wordt Meer informatie op pagina 3	FOSSIELVRIJ Uitstoot (CO₂ eq.) = Uitstoot van broeikasgassen ten gevolge van producten en diensten voor NS. Meer informatie op pagina 4	KETEN-VERANTWOORDELIJKHEID Land van herkomst = Het land waar het product wordt geassembleerd/waar de laatste essentiële verwerking plaatsvindt. Of het land waar de dienst plaats vindt. Meer informatie op pagina 5
Lever je diensten aan NS? Volg fossielvrij & ketenverantwoordelijkheid		
Welke informatie wil NS? Per product: Massa in KG + Materiaalgroep + Circulariteit Lever je producten aan NS? Gebruik dan <u>de invul-template met inflow</u>. Per product of dienst: CO₂ uitstoot Lever je diensten aan NS? Gebruik dan <u>de invul-template zonder inflow</u>. Per product of dienst: Het land van herkomst		

De ingevulde template kan worden verstuurd naar:

NSprocurement.nl/duurzaamheid

NS wil risico's voor mens en milieu in kaart brengen en mitigeren in de hele keten

KETENVERANTWOORDELIJKHEID

Ketenverantwoordelijkheid betekent dat iedere schakel in de waardeketen verantwoordelijkheid neemt om misstanden tegen mens en milieu in de keten op te sporen en aan te pakken. Dit doet NS via het Due Diligence proces zoals omschreven in de OESO-richtlijnen en UNGPs en omdat het nodig is voor de CSRD.

Welke gegevens vragen wij?

Hoe krijgt NS inzicht in de waardeketen om zo te voldoen aan wet- en regelgeving?

Als onderdeel van ons lopende Due Diligence proces verzamelt NS gegevens van onze leveranciers en de producten en diensten die zij leveren.

Hiervoor ontvangen wij graag:

- Top ↑ Het land van herkomst (tier 1,2) + diepere transparantie in de productieketen (tier 3, 4, N)
- Goed ↑ Het land van herkomst van het product of dienst dat wordt geleverd (tier 1, 2) **

OESO DUE DILIGENCE

Due diligence is een doorlopend proces dat bedrijven helpt risico's op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten en milieu in kaart te brengen en vervolgens te beperken of te voorkomen.

Als een leverancier misstanden in de keten signaleert, dan moet dit bij NS worden gemeld en moeten er mitigerende maatregelen worden genomen.

Afsluiting

Subsidies beschikbaar, e.g. SPVO:

“Subsidy Programme for Responsible Business – SPVO”

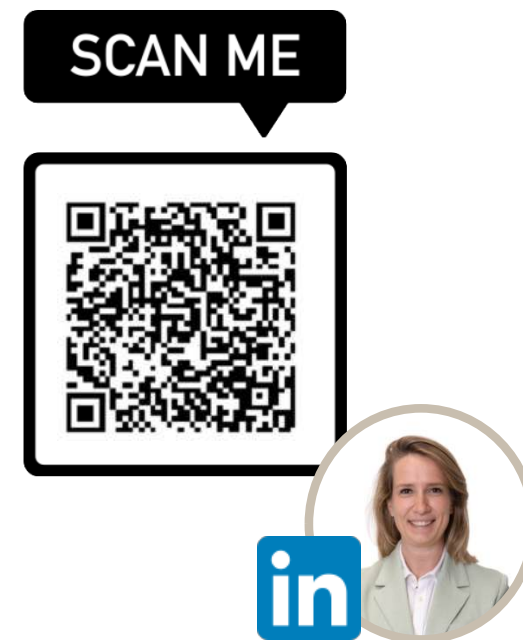
(vroegere Social Sustainability Fund – SSF)

- Het programma ondersteunt Nederlandse bedrijven, hun lokale leveranciers en stakeholders bij het versterken van hun verantwoorde bedrijfspraktijken.
- Focus op MKB.
- Nieuwe ronde in 2025 - Neem contact op met de RVO.

<https://english.rvo.nl/subsidies-financing/subsidy-programme-responsible-business-spvo>

Conclusies:

- **Houd het haalbaar & behapbaar** - ketenverantwoordelijkheid is geen éénmalige bezigheid maar een continu proces.
- **Werk risico-gedreven** – pas 80/20 toe bij iedere stap.
- **Werk samen met je industrie- en ketenpartners – creëer een win-win** situatie waarin je zowel de lasten als de winst te deelt, bijvoorbeeld:
 - Breng samen de keten in kaart, i.p.v. iedere partij voor zichzelf.
 - Kijk gezamenlijk naar de geïdentificeerde impacts uit databases: zijn die van toepassing op jullie situatie?
 - Ga samen aan de slag met oplossingen.

Meer weten? Neem contact
op voor een gratis gesprek:
lara.plandsoen@nl.gt.com

Annemaren Kingma

Lead Duurzaam Inkopen - NS

<https://www.linkedin.com/in/annemarenkingma>

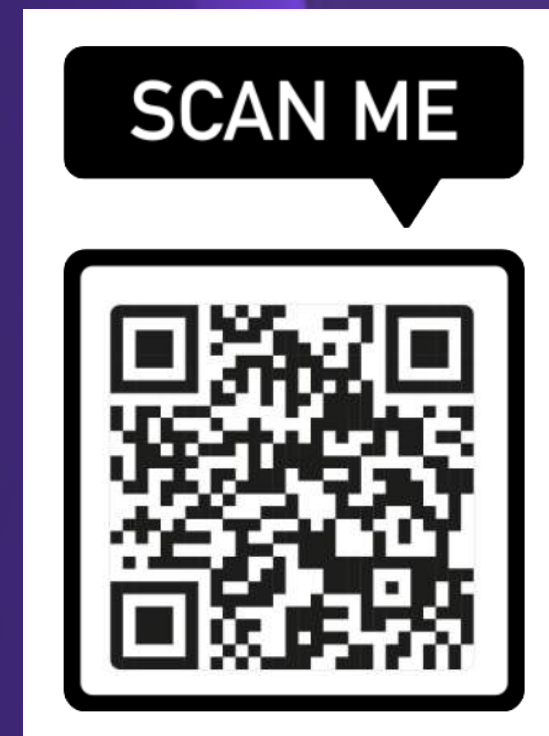
Lara Plandsoen

Grant Thornton Impact House:
ESG Strategie | CSRD | CSDDD

+ 31 (0)6 25348171
lara.plandsoen@nl.gt.com

<https://www.linkedin.com/in/laraplandsoen>

Meld je aan voor de Grant Thornton Impact Alert nieuwsbrief en blijf op de hoogte van ontwikkelingen op het gebied van ESG